

ظرفیت های تمدنی انقلاب اسلامی و چالش های پیش رو

**(با عنایت به بیانیه مقام معظم رهبری در
چهلمین سالگرد انقلاب اسلامی ایران)**

رضا رمضان نرگسی

سخن ناشر

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و در عصر جهانی شدن ارتباطات، پرسش‌ها و چالش‌های نوینی در حوزه علوم انسانی، فراروی اندیشمندان مسلمان قرار گرفت که برخاسته از مسئولیت دشوار حکومت در این عصر است؛ دورانی که پابندی به دین و سنت در مدیریت همه‌جانبه کشورها بسیار چالش برانگیز می‌نماید. از این رو، مطالعات و پژوهش‌های به‌روز، جامع، منسجم و کاربردی در حوزه دین، بر اساس معیارهای معتبر جهانی و اندیشه‌های ناب و ژرف، بایسته و ضروری است و جلوگیری از انحرافات فکری و تربیتی پژوهندگان حوزه دین، مهم و مورد عنایت بنیان‌گذاران این شجره طیبه، به‌ویژه معمار بزرگ انقلاب اسلامی، امام خمینی ره، و مقام معظم رهبری ع می‌باشد.

جهانی شدن و گسترش سلطه فرهنگی غرب در سایه رسانه‌های فرهنگی و ارتباطی، اقتضا دارد که دانش‌پژوهان و علاقه‌مندان به این مباحث، با اندیشه‌های بلند و ارزش‌های متعالی آشنا شوند و این مهم، با ایجاد رشته‌های تخصصی، تولید متون جدید و غنی، گسترش دامنه آموزش و تربیت سازمان‌یافته دانشجویان به سرانجام خواهد رسید. این فرایند، گاه در پرداختن به مباحث بنیادین و تدوین متون تخصصی تعریف می‌شود و گاه در نگارش بحث‌های علمی، اما نه چندان پیچیده و تخصصی به ظهور می‌رسد.

بالندگی مراکز آموزشی، درگرو نظام آموزشی منسجم، قانونمند و پویاست. بازنگری در متن‌ها و شیوه‌های آموزشی و پژوهشی و به‌روز کردن آنها نیز این انسجام و پویایی و در نتیجه، نشاط علمی مراکز آموزشی و پژوهشی را در پی دارد.

«جامعة المصطفی ص العالمیة» به عنوان بخشی از این مجموعه، که رسالت بزرگ تعلیم و تربیت طلاب غیرایرانی را بر عهده دارد، تألیف متون درسی مناسب را سرلوحه تلاش خود قرار داده و تدوین و نشر متون درسی در موضوعات گوناگون علوم دینی، حاصل این فرایند است.

مرکز بین‌المللی

ترجمه و نشر المصطفی ص

فهرست

پیش‌گفتار	۱۱
۱. کلیات	۱۳
مقدمه	۱۳
پیشینه تحقیق	۱۵
مفهوم‌شناسی	۳۰
۱. تمدن	۳۰
الف) عوامل سازنده تمدن	۳۷
ب) لوازم و حداقل‌های تمدن	۴۰
ج) ویژگی‌ها و مشخصات تمدن	۴۱
۲. فرهنگ	۴۲
۳. رابطه فرهنگ و تمدن	۴۳
۴. تمدن اسلامی	۵۷
الف) مفهوم تمدن اسلامی	۶۱
ب) تجربه تاریخی تمدن اسلامی	۶۲
۵. تمدن نوین اسلامی	۶۶
۶. انقلاب اسلامی	۶۹
الف) ارکان انقلاب اسلامی	۷۴

- ب) رابطه انقلاب اسلامی با جمهوری اسلامی ۷۸
۷. ظرفیت‌های تمدنی ۸۱
۸. چالش‌های تمدنی ۸۲
۲. مباحث نظری (طرح دیدگاه‌های صاحب‌نظران) ۸۵
- مقدمه ۸۵
- امام خمینی علیه السلام ۸۶
۱. شاخص‌های تمدن از نظر امام خمینی علیه السلام ۸۶
۲. ظرفیت‌های انقلاب اسلامی از نظر امام خمینی علیه السلام ۸۸
- الف) معنویت‌خواهی انقلاب اسلامی ۸۸
- ب) خودباوری و داشتن روحیه جهادی ۹۰
- ج) توکل مردم به خدا ۹۳
- د) امداد الهی و عنایت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه ۹۴
- ه) باور به معجزه‌بودن انقلاب اسلامی ۹۷
- و) ایمان به رسالت تاریخی انقلاب ۱۰۰
- ز) پشتوانه مردمی ۱۰۲
- آیت‌الله خامنه‌ای ۱۰۵
۱. شاخص‌های تمدن از نظر آیت‌الله خامنه‌ای ۱۰۶
۲. ظرفیت‌های انقلاب اسلامی از نظر آیت‌الله خامنه‌ای ۱۱۴
- الف) سبک زندگی دینی مهم‌ترین ظرفیت انقلاب اسلامی ۱۱۴
- ب) رویش‌ها و ریزش‌ها ۱۱۶
- ج) عنایت الهی ۱۱۷
- د) بیداری مسلمانان جهان ۱۲۱
- ه) وجود توانایی‌های تمدنی خاص در مردم ایران ۱۲۳
- و) اعتقاد و ایمان مردم انقلابی ۱۲۵
- ز) امیدواری به آینده ۱۲۶
- ح) اعتقاد به جامعه‌آرمانی مهدوی ۱۲۹

۱۳۱. ط) آرمان‌خواهی مردم ایران
۱۳۲. ۳. آینده انقلاب اسلامی از نظر حضرت آیت‌الله خامنه‌ای
۱۳۵. استاد مطهری
۱۳۵. ظرفیت‌های انقلاب اسلامی در نظریه شهید مطهری
۱۳۶. الف) مبتنی بر ایدئولوژی بودن انقلاب
۱۳۷. ب) استقلال فرهنگی در کنار استقلال سیاسی و اقتصادی
۱۳۸. ج) تکیه بر آرمان‌ها
۱۴۰. میشل فوکو
۱۴۱. ظرفیت‌های انقلاب اسلامی در اندیشه فوکو
۱۴۲. الف) مقابله با سکولاریسم و مدرنیسم غربی
۱۴۵. ب) اعتقاد به حکومت جهانی مهدوی
۱۵۰. ج) آزاده جمعی به خودسازی
۱۵۲. د) عزاداری بر امام حسین
۱۵۳. گراهام فولر
۱۵۴. ۱. هماهنگی انقلاب با ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی ایرانیان
۱۵۴. ۲. داشتن ایدئولوژی فراگیر و برتر در جهان اسلام
۱۵۶. ۳. ارائه الگوی دموکراسی اسلامی و کارآمد
۱۵۷. ۴. دارای نقش کلیدی در منطقه
۱۵۸. جمع‌بندی این فصل
۱۶۱. ۳. ظرفیت‌های تمدنی انقلاب اسلامی
۱۶۱. مقدمه
۱۶۳. انقلاب اسلامی و تمدن موجود
۱۶۶. آیا تمدن اسلامی غروب کرده است
۱۷۱. ظرفیت‌های انقلاب اسلامی
۱۷۳. ۱. آرمان‌گرایی مبتنی بر واقعیات
۱۷۴. الف) آرمان‌خواهی فردی در اسلام

- ب) آرمان‌گرایی اجتماعی در اسلام ۱۷۷
- ج) آرمان‌گرایی تاریخی (جامعه مهدویت) ۱۸۰
۲. تأکید بر علم‌آموزی ۱۸۲
۳. اهتمام در به‌کارگیری عقلانیت اسلامی ۱۸۹
۴. تلاش اسلام و انقلاب اسلامی در ایجاد فرهنگ متعالی ۱۹۷
۵. ارج نهادن اسلام به کتاب و کتابت ۲۰۲
۶. دادن اعتماد به نفس به مردم ایران ۲۰۷
۷. خاصیت تجدیدشوندگی انقلاب ۲۰۸
۸. وجود اقلیت پیشران در انقلاب ۲۱۱
۹. نهادینه شدن مردم‌سالاری در کشور ۲۱۳
۱۰. عدالت خواهی ۲۱۷
۱۱. ترویج معنویت ۲۱۹
۱۲. ظرفیت‌های اقتصادی انقلاب اسلامی ۲۲۲
- خلاصه و جمع‌بندی این فصل ۲۲۶
۴. چالش‌های تمدنی انقلاب اسلامی ۲۲۹
- مقدمه ۲۲۹
- اصلی‌ترین عوامل انحطاط تمدن‌ها از نظر قرآن ۲۳۱
۱. سوء اختیار مهم‌ترین چالش تمدنی ۲۳۱
۲. سستی در مقابل دشمن ۲۳۴
- چالش‌های فرهنگی و اجتماعی ۲۳۶
۱. تحجر، تعصب و تصلب قومی، مذهبی و فرقه‌ای ۲۳۸
- الف) نقش آزادی‌های مذهبی در بالندگی تمدن اسلامی ۲۴۱
- ب) نقش تعصبات خشک فرقه‌ای در افول تمدن اسلامی ۲۴۸
۲. ضعیف شدن اعتقادات دینی ۲۶۱
۳. اختلافات مذهبی، سیاسی و قومی ۲۶۴
۴. فساد اخلاقی ۲۶۷

۵. شکل‌گیری طبقه مترف در ساختار سیاسی ————— ۲۷۰
- عوامل شکل‌گیری طبقه مترف در انقلاب اسلامی ————— ۲۷۵
- الف) بازگشت ارزش‌های مطرود انقلاب ————— ۲۷۵
- ب) تضاد ارزش‌ها و رواج ریاکاری در بین نخبگان ————— ۲۷۹
- ج) استفاده از فرصت‌های دولتی (رانت خواری) ————— ۲۸۲
- د) تقدم روابط بر ضوابط (پارتی بازی) ————— ۲۸۴
- هـ) ضعف دستگاه‌های نظارت عمومی نسبت به رفتار حکومتگران — ۲۸۶
۶. رفاه‌طلبی و تجمل‌گرایی ————— ۲۹۲
۷. دور شدن از اسلام و کم‌رنگ شدن اهداف و آرمان‌ها ————— ۲۹۵
۸. تقلید در سبک زندگی غربی ————— ۲۹۵
۹. ضعف بنیة علمی ————— ۲۹۶
۱۰. بی‌توجهی به جنبش نرم‌افزاری ————— ۲۹۷
۱۱. چالش‌های فرهنگی-اجتماعی ناشی از جهانی‌شدن ————— ۲۹۷
۱۲. جریان ضد اخلاقی رسانه‌های جهانی ————— ۲۹۸
۱۳. بی‌توجهی به آرمان‌ها و شعارهای انقلاب ————— ۲۹۹
- چالش‌های سیاسی ————— ۳۰۰
۱. تفرقه و منازعه بر سر کسب قدرت ————— ۳۰۰
۲. عدم اهتمام به سرنوشت سایر مسلمین ————— ۳۰۲
۳. کم‌رنگ شدن مشارکت سیاسی مردم ————— ۳۰۴
۴. رشد بوروکراسی و دیوان‌سالاری ————— ۳۰۷
۵. رخنه فرصت‌طلبان، منافقان و ریاکاران ————— ۳۱۱
- چالش‌های اقتصادی انقلاب اسلامی ————— ۳۱۲
۱. اعمال تحریم‌های یک‌جانبه و بین‌المللی ————— ۳۱۳
۲. عدم توجه به اقتصاد مقاومتی ————— ۳۱۸
۳. رواج فساد اقتصادی و جدی نگرفتن عدالت اجتماعی ————— ۳۱۹
۴. عدم توجه به اقتصاد اسلامی ————— ۳۲۲